

Dato: 13.03.2014

Deres ref.:

Vår ref.:

2014/625

## Økt krav til antall eksamensmøtte på valgemner for å opprettholde undervisningstilbud

### Bakgrunn og tidligere saksbehandling

Sak «Økt krav til antall eksamensmøtte på valgemner for å opprettholde undervisningstilbud» fra PMR-møte 29. oktober 2013 er ønskelig å gjenoppta. Det er blitt etterspurt et grundigere saksfremlegg, der det redegjøres for fakultetets godskriving for studiepoeng i emner uten undervisning, og hvordan et økt krav til eksamensmøtte vil forholde seg til studiekvalitetsreformen og fakultetets strategi<sup>1</sup>.

### Valgemner uten undervisning

I desember 2007 vedtok Fakultetsstyret at valgemner skal kun tilbys en gang per år, og innførte et krav om minimum 15 eksamensmøtte på et valgemne for å få sette opp undervisning påfølgende semester. Gjennomsnittstall for eksamensmøtte regnes ut med grunnlag i de tre siste semestrene. Tallene orienteres om i PMR hvert semester og undervisningsplanleggerne for valgemner planlegger undervisning i henhold til dette. Nye emner går tre semestre før forhåndstall regnes ut og man eventuelt vurderer å kutte undervisningstilbudet.

Emner som ikke kan sette opp undervisning grunnet for lavt forhåndstall har

---

<sup>1</sup> Se opprinnelig saksfremlegg her (s. 46): [http://www.jus.uio.no/for-ansatte/organisasjon/pmr/moter/2013/pmr9/sakskart\\_291013\\_endelig-\(2\).pdf](http://www.jus.uio.no/for-ansatte/organisasjon/pmr/moter/2013/pmr9/sakskart_291013_endelig-(2).pdf)

Se referat fra PMR 29. oktober her (sak 7): [http://www.jus.uio.no/for-ansatte/organisasjon/pmr/moter/2013/pmr9/protokoll\\_291013\\_ny.pdf](http://www.jus.uio.no/for-ansatte/organisasjon/pmr/moter/2013/pmr9/protokoll_291013_ny.pdf)

Se referat fra PMR møte 29. november der det ble avgjort å gjenoppta saken (under sak 1): [http://www.jus.uio.no/for-ansatte/organisasjon/pmr/moter/2013/pmr10/protokoll\\_291113.pdf](http://www.jus.uio.no/for-ansatte/organisasjon/pmr/moter/2013/pmr10/protokoll_291113.pdf)



#### Eksamensseksjonen

Postadr.: Postboks 6706 St. Olavs plass,  
0130 Oslo  
Kontoradr.: Urbygningen, Karl Johans gate  
47, 0162 Oslo

Telefon: 22 85 95 00  
Telefaks: 22 85 96 58  
postmottak@jus.uio.no  
www.jus.uio.no  
Org.nr.: 971 035 854

anledning til å gi to dobbelttimer veiledning, dette for å forhindre at slike emner ligger helt brakk. I 2012 ble flere valgemenner uten undervisning nedlagt i PMR etter gjennomgang og forslag fra valgemennegruppen. Generelt er det svært få emner som greier å øke tall for eksamensmøtte slik at det kan settes opp undervisning på ny. Emner som har snudd trenden de siste årene er JUS5280 Internasjonal privatrett og JUS5820 Varemerke- og patentrett.

Det er ikke uproblematisk å tilby emner uten å tilby undervisning. Det er blitt tatt opp under fakultetskonferanser at det er uheldig å la «markedskrefter» styre hvilke emner man skal gi undervisning i. Kvalitetsreformen innen høyere utdanning har som mål å gi tettere oppfølging av studenter ved universiteter og høyskoler.

### **Fakultetets rapportering av studiepoeng**

Fakultetet rapporterer inn produserte studiepoeng hvert semester til Database for statistikk om høyere utdanning (DBH). Det er DBH-tall som legges til grunn for videre rapporteringer om studiepoengsproduksjon, internt ved fakultetet, opp mot UiO sentralt og til andre interessenter. Studiepoeng som rapporteres til DBH rapporteres likt, et studiepoeng er et studiepoeng uavhengig av om det holdes undervisning i emnet. I 2013 rapporterte vi 410 beståtte studiepoeng i emner der det ikke gis undervisning.

Midler tildeles fakultetene delvis på bakgrunn av produserte studiepoeng. Bakgrunnen for alle kuttene fakultetet gjorde i 2007/2008 var lav studiepoengsproduksjon, som igjen førte til lavere tildelinger. Dette er imidlertid ikke gjeldende nå. Da fakultetet vedtok å redusere opptaksrammen på Masterstudiet i rettsvitenskap fikk vi samtidig et vedtak på at fakultetets tildeling av midler fra UiO sentralt ikke skulle avhenge av studiepoengsproduksjon.

Selv om fakultetets økonomiske situasjon ikke er avhengig av det, så er studiepoengsproduksjonstallene svært interessante. Det er viktig for fakultetet at dette holdes stabilt og økende. Valgemner uten undervisning er «billige» studiepoeng for fakultetet, da de gir lik uttelling i videre rapportering. Samtidig er det få studiepoeng som produseres på slike emner, da antall eksamensmøtte er lavt.

Generelt gir hver undervisningstime på valgemenne flere avlagte studiepoeng enn på obligatoriske fag. For 2013 kan en gjøre følgende regnstykke for valgemenner:

Avlagte studiepoeng alle valgemenner	Undervisningstimer alle valgemenner	Avlagte studiepoeng per undervisningstime
33 030	1276	26

For de obligatoriske emnene i 2013 kan en gjøre følgende regnestykke:

Avlagte studiepoeng gjennomsnittlig per studieår	Undervisningstimer gjennomsnittlig per studieår	Avlagte studiepoeng per undervisningstime
22 695	2322	10

Det høye tallet for avlagte studiepoeng på valgemner er godt drevet av innreisende internasjonale studenter, studenter på de engelskspråklige mastergradene og andre eksterne studenter på bacheloremnene. Samtidig avlegger ikke alle studentene på Master i rettsvitenskap full pott med valgemner, da mange velger selv å reise ut, praksisplass/JURK /JussBuss eller skrive stor masteroppgave.

### **Evalueringer og fakultetets strategi**

I 2007 ble det gjennomført en Kartlegging av ressursinnsats til undervisning av Pricewaterhouse Coopers <sup>2</sup>. Det blir bemerket at fakultetet tilbyr et høyt antall valgemner og ber fakultetet vurdere om dette er hensiktsmessig, eventuelt vurdere å tilby valgemner med lavere frekvens som hvert annet eller hvert tredje semester.

I 2008 gjennomførte NOKUT en større evaluering av fakultetet<sup>3</sup>. I rapporten s. 14 bemerkes det at fakultetet tilbyr et stort antall valgemner (ca. 50), og stiller spørsmål ved om dette kan være riktig prioritering av fakultetets økonomiske ressurser. På side 42 foreslår komiteen å kutte ned på antall valgemner, og nevner at det er flere emner med lav oppslutning.

NOKUTs rapport ble fulgt opp av Bostadutvalget og Rektors anbefalinger i 2009<sup>4</sup>, valgemner er behandlet i punkt 4:

*Antall valgemner må reduseres. Det opprettes «valgprofiler» som knyttes tettere til aktiviteten i forskergruppene. Valgprofilene kan åpne for valgfrihet tidligere i studieløpet, og gi mulighet for faglig fordypning og progresjon.*

NOKUT, Bostadutvalget og Rektors anbefalinger ble fulgt opp i Stenvikutvalgets rapport<sup>5</sup>. Utvalget anbefalte å redusere valgemner størrelse fra 15 til 10 studiepoeng, og øke valgfriheten i løpet av

<sup>2</sup> Se PWCs rapport her: <http://www.jus.uio.no/om/strategi/instillinger-rapporter/resurskartlegging07.pdf>

<sup>3</sup> Se NOKUT rapporten her: <http://www.jus.uio.no/om/strategi/jus-i-endring/pre-2009/dokumenter/rapport-master-rettsvitenskap-uo.pdf>

<sup>4</sup> Se rektors anbefalinger her: <http://www.jus.uio.no/om/strategi/jus-i-endring/pre-2009/dokumenter/rektors-anbefalinger.pdf>

studiet. Dette ble videre fulgt opp i prosessen *Jusstudiet i endring* som reduserte størrelsen på valgemne fra 15 til 10 og innførte valgemne på 3. og 4. studieår. Disse vedtakene har ført til at fakultetets behov for valgemner har vesentlig økt, tidligere trengte studenter 2 valgemner i løpet av studiet, nå trenger de å avlegge 5. Statistikken viser at antall studenter som avlegger valgemner har økt. Våren 2011 møtte 1382 studenter til eksamen i valgemner. Våren 2013 hadde dette tallet økt til 1744, noe som tilsvarer en økning på 26 prosent.

Stenvikutvalget foreslo videre at det ble lagd en enhetlig plan for valgemneporteføljen, og spilte inn at valgemner kunne opprettes tidsbestemt, dette for å skape mer dynamikk. Videre påpeker utvalget at antall *valgemner som tilbys bør tilpasses undervisningsbehov og studenttallet. Som påpekt av rektor, vil en slik tilpasning innebære en reduksjon av antall valgemner* (s. 31). Utvalget foreslår videre at en bør tilby f.eks 5-10 valgemner per semester om studenttallet er 200.

I prosessen *Jusstudiet i endring* opprettet fakultetet en egen arbeidsgruppe som jobbet med valgemner. I mai 2012 la arbeidsgruppen frem sin innstilling for PMR. Som følge av innstillingen ble 9 valgemner vedtatt nedlagt i sin helhet, videre ble 5 bachelorvarianter lagt ned. Ingen av de nedlagte emnene hadde eget undervisningstilbud. Arbeidsgruppen foreslo å legge ned to emner som hadde undervisningstilbud, men disse ble senere vedtatt opprettholdt på bakgrunn av innspill fra ansvarlige faglærere og revisjon av emnene<sup>6</sup>.

I løpet av *Jusstudiet i endring* vedtok PMR kriterier for opprettholdelse og nedleggelse av valgemner:

*Kriterier og rutiner for opprettelse og nedleggelse av emner.*

*Kriteriene faller i tre kategorier:*

*i. Ressurshensyn utgjør absolutte vilkår*

- a. Ansvarlig faglærer må være fast ansatt og ha forskningskompetanse i emnet.*
- b. Det må finnes kapasitet til – og være vist vilje til – å følge opp tilstøtende forpliktelser som undervisning og eksamensarbeid, emnebank til masteroppgave, samarbeid i profil der det er aktuelt mv. Det skal finnes kapasitet til veiledning av masteroppgaver innen emnets fagfelt*

*ii. Faglige egenskaper ved emnet selv*

- a. Nærhet til pågående forskning.*
- b. Synergieffekt til obligatoriske fag og/eller sentralt for juridisk allmenndannelse.*
- c. Uttrykt samfunnsmessig behov for kompetanse på fagområdet, eller faget/emnet kan*

---

<sup>5</sup> Se Stenvikutvalgets rapport her: <http://www.jus.uio.no/om/strategi/jus-i-endring/stenvikutvalget/dokumenter/Innstilling-desember-2009.pdf>

<sup>6</sup> Se notat fra arbeidsgruppen for valgemner her: [http://www.jus.uio.no/for-ansatte/organisasjon/pmr/moter/2012/pmr6/dokumenter/Ny\\_sak3\\_1.pdf](http://www.jus.uio.no/for-ansatte/organisasjon/pmr/moter/2012/pmr6/dokumenter/Ny_sak3_1.pdf)

*underbygge samfunnsmessig relevans på andre måter; herunder uttrykt interesse fra studenter eller juristprofesjonen.*

*iii. Avveininger mot andre fag/emner hos oss og ved andre institusjoner*

*a. Har/får emnet plass i valgmenneprofil?*

*b. Internt: Der det er overlapp mellom emner som undervises på fakultetet, må det særskilt redegjøres for hvorfor slik overlapp er nødvendig, evt. hvorfor det er nødvendig med adskilte emner.*

*c. Eksternt: Emnets faglige egenskaper vil ha betydning for hvilken vekt nasjonal arbeidsdeling skal tillegges: Noen fagområder bør ha tung dekning ved flere institusjoner, noen bør ha sitt "hovedsete" ved én institusjon, men kan forsvare å ha mindre miljøer ved andre, noen bør ikke spres på mer enn én institusjon. Kriteriet skal vurderes og vektlegges, men fakultetets faglige strategiplan vil være styrende for hvilken vekt kriteriet får i det enkelte tilfelle og i hvilken retning det trekker.*

Dette er kriterier for opprettelse av selve emnet, kriteriene gjelder ikke for opprettelse av undervisning på emner der det er nedlagt grunnet for lavt tall for eksamensmøtte, men kriteriene er allikevel interessante i denne sammenstillingen av vedtak knyttet til valgmenner.

Generelt har det vist seg vanskelig å redusere valgmenneporteføljen, ansvarlig faglærer er ofte tett knyttet til emnet, og «kjemper» gjerne for å opprettholde det. Mange av emnene har lang tradisjon ved fakultetet, og flere av dem gis kun ved UiO.

Fakultetet har nylig vedtatt årsplan for 2013-2015<sup>7</sup>, om undervisningsressurser står det følgende:

*Fakultetet skal ha klare strategier og prioriteringer for bruken av interne og eksterne lærerressurser og prioriteringer for bruken av de samlede lærerressursene. Studentene skal sikres bedre kontakt med interne lærere ved å prioritere bruk av interne lærerkrefter tidlig i studiet, til smågrupper og forskningsnær undervisning.*

*Tiltak:*

*- Prioritere bruk av interne på de første studieårene*

*- Følge opp regelen om at det ikke skal holdes undervisning i valgmenner hvor antall studenter ligger under den fastsatte grensen*

*- Prioritere å skaffe interne lærere i obligatoriske fag der vi mangler interne*

Mål om interne lærerkrefter i smågrupper og forskningsnær undervisning kan oppnås i undervisningen på valgmenner. Undervisningen er forskningsnær og studentene opplever gjerne tetter kontakt med læreren da det er færre som deltar på undervisning. Men fakultetet har valgt å prioritere interne undervisningsressurser på de første studieårene, og i obligatoriske fag.

<sup>7</sup> Se årsplan for 2013-2015 her: [http://www.jus.uio.no/om/strategi/planer-rapporter/aarsplan/arsplan\\_2013-2016.pdf](http://www.jus.uio.no/om/strategi/planer-rapporter/aarsplan/arsplan_2013-2016.pdf)

Undervisningsmengde på valgemner i emner som kan sette opp undervisning er også et tema som er debattert ved flere anledninger<sup>8</sup>. Da PMR diskuterte dette sist var det enighet om at taket på 20/22 undervisningstimer per valgemne må ligge fast.

### **Valgemner ved fakultetet i dag**

Vi tilbyr i dag flere valgemner enn i 2008. Per i dag tilbyr fakultetet 66 valgfag totalt, 25 av disse emnene har både bachelor- og masternivå. Av disse tilbyr 57 emner undervisning 1 gang i løpet av ett år. 3 emner tilbyr undervisning 2 ganger i løpet av ett år, dette er emnene:

- JUS5260/JUR1260 English Law of contract
- JUR1285 Markedsrett
- JUS5430/JUR1430 Petroleumskontrakter

6 emner tilbys uten undervisning, 3 av disse tilbyr fire timer veiledning, dette er emnene:

- JUS5500 Allmenn rettsteori (gir veiledning)
- JUS5580/JUR1580 Kommunalrett (gir veiledning)
- JUS5920 Naturressursrett i et miljøperspektiv
- JUS5510 Retts sosiologi (legges ned fom H15)
- JUS5720 Samerett
- JUS5701 Internasjonale menneskerettigheter (gir veiledning 4)

En av grunnene for økningen i antall valgemner, som er kostnadsfri, er at noen emner som tidligere var kodet som ICTL og HUMR har endret kode til JUS. Dette er emner som tidligere kun var godkjent som del av masterprogrammene Information and Communication Technology Law (ICTL) og Theory and Practice of Human Rights (HUMR). Nå som de har JUS-kode kan også studenter på master i rettsvitenskap avlegge dem.

### **Begrunnelse for vedtaksforslaget**

Det er et prioritert mål for fakultetet å allokere undervisningsressurser fra valgemnene til de obligatoriske emnene. Fakultetet har en bred valgemneportefølje, og det er gjentatte ganger tatt initiativ til å redusere porteføljen. Videre er det naturlig at grensen for antall eksamensmøtte økes når det generelle tallet for eksamensmøtte på valgemne er økt.

---

<sup>8</sup> Oversikt over tidligere vedtak gjort knyttet til undervisning på valgemner: <http://www.jus.uio.no/for-ansatte/organisasjon/pmr/moter/2012/pmr6/dokumenter/sak5.pdf>

Fakultetet har ikke anledning til å øke antall valgemner uten at det gjøres noe med det eksisterende tilbud. Det er vedtatt at nye valgemner kan ikke opprettes med mindre forslag om opprettelse følges av et forslag om en nedleggelse. Å kutte undervisningstilbudet på ett valgemne grunnet for lavt tall for eksamensmøtte er ikke en nedleggelse, dersom tallet for eksamensmøtte øker så vil undervisningstilbudet kunne gjenopprettes.

På bakgrunn av dette bes PMR diskutere om krav for antall eksamensmøtte skal økes fra 15 til 20. PMR bes samtidig om å diskutere om dette er et vedtak som kan skape rom for faglig fornying i porteføljen.

Dersom en slik økning vedtas vil ytterligere 7 emner stå i umiddelbar fare for å måtte nedlegge sitt undervisningstilbud. Dette vil gjelde:

- JUS5101 Criminology<sup>9</sup> (15)
- JUS5701 Internasjonale menneskerettigheter (18)<sup>10</sup>
- JUS5410 Petroleumsrett (16)<sup>11</sup>
- JUS5403 Sjørett – Kontrakter (16)<sup>12</sup>
- JUS5404 Sjørett – Ansvar og forsikring (18)<sup>13</sup>
- JUS5852 International Commercial Arbitration (16)
- JUR1285 Markedsrett (17)<sup>14</sup>

Det er flere særlige hensyn med disse emnene, se fotonotene for kommentarer om hvert enkelt. PMR bes videre diskutere om det er noen særskilte kriterier som kan danne grunnlag for unntak om undervisningskutt ved for lavt antall eksamensmøtte. Dette kan være kriterier som profiltilhørighet, ekstern finansiering eller at emnet har en særlig lang tradisjon ved fakultetet og forsknings- og undervisningskompetansen ikke finnes like godt andre steder i Norge.

### **Forslag til vedtak**

---

<sup>9</sup> Tidligere vedtak om at emnet hadde felles undervisning for emnet JUS5100 Kriminologi, dette emnet ble senere vedtatt nedlagt og gitt siste gang våren 2013.

<sup>10</sup> Har ikke hatt undervisning høsten 2013

<sup>11</sup> Emnet er tidligere diskutert i PMR. Pågående prosess ved NIFS om revidere JUS5410 Petroleumsrett og JUS5411 Petroleum Law til et kombiemne. Undervisning i det norske emnet er en forutsetning for ekstern finansiering. Inngår i profilen Shipping og offshore.

<sup>12</sup> Undervisning i det norske emnet er en forutsetning for ekstern finansiering. Inngår i profilen Shipping og offshore.

<sup>13</sup> Undervisning i det norske emnet er en forutsetning for ekstern finansiering. Inngår i profilen Shipping og offshore.

<sup>14</sup> Emnet er per i dag det eneste som er et rent bachelorvalgemne tilrettelagt for studentene på 3. studieår

1) Krav til antall eksamensmøtte økes fra 15 til 20 studenter for å få sette opp undervisning på valgemner påfølgende semester. Tall for eksamensmøtte regnes ut som gjennomsnitt av de siste tre semestrene.

Det nye kravet trer i kraft våren 2014, dvs. at første kutt i undervisningstilbud vil først gjøres våren 2015 (høsten 2014 for emner som har undervisning og eksamen både høst og vår).

PMR bes samtidig å diskutere om dette er et vedtak som kan skape rom for faglig fornying i porteføljen, da undervisningskutt ikke er en nedleggelse av emnet. Videre bes PMR å diskutere om det er noen kriterier som kan danne grunnlag for unntak fra regelen om undervisningskutt ved for lavt antall eksamensmøtte og hva disse kriteriene skulle være.

2) Dersom krav til antall eksamensmøtte ikke skal økes bes PMR foreslå andre tiltak som kan på lik måte begrense undervisningsressursene på valgemnene, og således skape åpning for faglig fornying i valgemneporteføljen. F.eks:

- valgemner skal gi undervisning annet hvert år (eksamen hvert år)
- valgemner legges rutinemessig ned etter en bestemt tidsperiode
- det nedsettes en ny arbeidsgruppe som skal vurdere nye nedleggelse av valgemner
- andre forslag

## **Vedlegg**

Oversikt over hvilke studenter som avlegger de ulike valgemnene, tall fra høsten 2013

Saksbehandler:

*Kristin Steen Slåttå*

*Tlf: 22 85 98 61, k.s.slatta@jus.uio.no*